

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Факультет іноземних мов

Кафедра германського, загального і порівняльного мовознавства

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА
обов'язкова дисципліна

Освітньо-професійна програма
Англійська мова і література та друга іноземна мова

Спеціальність: 035 Філологія (германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська)

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Факультет іноземних мов

Мова навчання: українська

Розробник: доктор філологічних наук, професор, доцент Ю.Є. Кійко
канд. філологічних наук, доцент Ю.Й. Мельник

Профайл викладачів: <http://deutsch.chnu.edu.ua>

Контактний тел.: 067-9579937

E-mail: y.kiyko@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2023>

Консультації
Онлайн-консультації: за домовленістю
Очні консультації: за графіком консультацій

2021-2022 н.р.

1. Анотація дисципліни

Курс „Вступ до мовознавства” є фундаментальною навчальною дисципліною при професійній підготовці майбутніх бакалаврів-філологів. Курс охоплює такі базові проблеми як природу й сутність мови; структуру мови; походження мови та закономірності розвитку мов; виникнення й розвиток письма; класифікацію мов світу за походженням і за будовою; шляхи й методи вивчення мовного матеріалу; зв'язок мовознавства з іншими науками.

2. Мета навчальної дисципліни

Мета курсу „Вступ до мовознавства” – ознайомити з базовою термінологією мовознавства, набуття навичок застосувати її на практиці в рідній та іноземній мовах, формування уміння співвідносити ці знання, бачити їх як системне ціле й поповнювати цю систему в ході подальшого навчання.

3. Завдання

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.

4. Пререквізити

Немає

5. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

ПР 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПР 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПР 12. Аналізувати мовні одиниці, визначити їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПР 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПР 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

6. Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті

Згідно з «Положенням про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №10 від 28 жовтня 2019 року)» та згідно з рішенням кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти (протокол №10 від 29.10.2020), під час проходження цього курсу визнаються результати навчання студентів, отримані у неформальній освіті, з можливим перерахуванням:

- тем/теми змістових модулів, які співвідносні за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми змістових модулів;
- індивідуального завдання, якщо отримані у неформальній освіті знання відповідають загальному спрямуванню дисципліни;
- тем / теми семінарських занять, які співвідносні за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми семінарських занять;
- тем / теми самостійної роботи, які співвідносні за змістовим наповненням до знань, отриманих шляхом неформальної освіти; якщо отримані в неформальній освіті знання поглиблюють і розширюють тему / теми самостійної роботи.

Для визнання й перезарахування знань, отриманих у неформальній освіті, студенту слід представити сертифікат, що підтверджує здобуття знань у неформальній освіті.

Шляхи здобуття знань у неформальній освіті: тренінги, освітні й практичні курси, семінари й вебінари, літні / зимові школи тощо.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни: Вступ до мовознавства												
Форма навчання	Рік	Сем	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	3	90	2	15		15		60		іспит
Заочна	1	1	3	90	2	8				82		іспит

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Змістовий модуль 1.														
Тема 1. Мовознавство як наука про мову	21	3	4			14	21	2					19	
Тема 2. Фонетика. Фонологія	24	4	4			16	24	2					22	
Разом за змістовим модулем 1	45	7	8			30	45	4					41	
Змістовий модуль 2.														
Тема 3. Графіка. Історія письма. Граматика	24	4	3			17	24	2					22	
Тема 4. Лексикологія	21	4	4			13	21	2					19	
Разом за змістовим модулем 2	45	8	7			30	45	4					41	
Усього годин	90	15	15			60	90	8					82	

3.2.1. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Год.
---	------------	------

1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і проблематика мовознавства. 2. Зв'язок мовознавства з іншими науками. 3. Розділи мовознавства. 4. Функції мови. 5. Рівні мови і одиниці мови. 6. Парадигматика та синтагматика. 7. Слов'янська мовна група 	2
2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мова і мовлення 2. Загальнонародна мова та її диференціація 3. Мова і мислення. 4. Теорії походження мови. 5. Германська і романська мовні групи <p>Контрольне тестування 1</p>	2
3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет фонетики. 2. Три аспекти вивчення звуків. 3. Акустика (поняття: висота, сила, довгота, тон і шум, тембр). 4. Артикуляція і артикуляційна база. 5. Голосні та приголосні. 6. Комбінаторні та позиційні звукові зміни. 7. Індійська й іранська мовні групи. 	2
4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Спонтанні звукові зміни. Фонетичні закони. 2. Поняття фонем. Диференційні та інтегральні ознаки фонем. 3. Варіанти і варіації фонем. Позиція фонем. Нейтралізація. Алофон. 4. Дистрибуція та її типи. 5. Наголос та його типи. 6. Семіто-хамітські мови. Кельтська мовна група. <p>Контрольне тестування 2</p>	2
5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Типи письма. 2. Транскрипція. Транслітерація. Орфоепія. 3. Орфографія. Принципи орфографії. 4. Предмет граматики. 5. Граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. 6. Морфема. Аломорф. Морфемі з реляційним і дериваційним значеннями. 7. Фінно-угорська мовна сім'я, кавказькі мови. 	2
6	<ol style="list-style-type: none"> 1. Граматичні способи. 2. Аглютинація і фузія. 3. Синтетичні та аналітичні мови. 4. Словосполучення і синтагма. Типи синтагм. 5. Типи зв'язків у синтагмі. 6. Монгольські мови. Тюркська мовна сім'я. <p>Контрольне тестування 3</p>	2
7	<ol style="list-style-type: none"> 1. Слово. Типи слів. Слово і лексема. 2. Значення слова. Значення і поняття. 3. Семантична структура слова. 4. Полісемія. 5. Омонімія. 6. Лексичні мікросистеми: семантичне поле, синоніми, антоніми, гіпероніми. 7. Анатолійська мовна група. Тунгусо-манчжурські мови. 	2
8	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зміна і розвиток значення слова. 2. Метафора, метонімія, звуження, розширення значення. 3. Внутрішня форма слова. Етимологічне значення. 4. Табу й евфемізми. 5. Фразеологія. Поняття і типи фразеологізмів. 6. Балтійська мовна група. Грецька група. Албанська група. Вірменська група. Тохарська група. <p>Контрольне тестування 4</p>	1

3.2.2. Зміст самостійної роботи

№	Назва теми	Год.
---	------------	------

1	Вивчити місце мовознавства в системі наук	1
2	Вивчити типи знаків у семіотиці	1
3	Підготувати виступ про зв'язки мовознавства з різними науками	2
4	Вивчити термінологію з фонетики	2
5	Підготувати виступ про Ф. де Соссюр засновника сучасного мовознавства	2
6	Вивчити розділи мовознавства, їхні одиниці і особливості	1
7	Вивчити термінологію з морфології	2
8	Вивчити терміни з синтаксису	2
9	Вивчити дефініції слова як основної одиниці мови	1
10	Вивчити визначення значення слова	1
11	Підготувати виступ до розмежування понять “мова vs. мовлення”	1
12	Підготувати виступ до розмежування понять “мова vs. мислення”	1
13	Вивчити будову мовленнєвого апарату	1
14	Вивчити структуру мови, її рівні та одиниці	1
15	Підготувати виступ про фонетичні закони	1
16	Вивчити комбінаторні звукові зміни	1
17	Вивчити позиційні звукові зміни	1
18	Вивчити спонтанні звукові зміни	1
19	Підготувати виступ про експериментальні методи в фонетиці	1
20	Вивчити визначення фонем	1
21	Вивчити типи дистрибуції	1
22	Вивчити терміни граматики: категорія, форма, спосіб	1
23	Вивчити визначення і класифікацію частини мови	1
24	Вивчити типи відношень у словосполученнях	1
25	Вивчити класифікації синонімів	1
26	Вивчити класифікації антонімів	1
27	Вивчити визначення поняття полісемія, причини виникнення, її види.	1
28	Вивчити визначення поняття омонімія і її типи	1
29	Вивчити терміни морфонологічного проміжного рівня мови	1
30	Вивчити терміни словотвірного проміжного рівня мови	1
31	Вивчити терміни фразеологічного проміжного рівня мови	1
32	Вивчити функції мови	1
33	Вивчити диференціацію загальнонародної мови	1
34	Вивчити ознаки літературної мови та її стилі	1
35	Вивчити зовнішні причини мовних змін	1
36	Вивчити внутрішні причини мовних змін	1
37	Вивчити базові терміни наукового дослідження	1
38	Вивчити типи письма	2
39	Нанести на карту і вивчити балтійські мови	1
40	Нанести на карту і вивчити кавказькі мови	1
41	Нанести на карту і вивчити фінно-угорські мови	1
42	Нанести на карту і вивчити кельтські мови	1
43	Нанести на карту і вивчити індійські мови	1
44	Нанести на карту і вивчити тюркські мови	1
45	Нанести на карту і вивчити германські мови	1
46	Нанести на карту і вивчити семіто-хамітські мови	1
47	Нанести на карту і вивчити слов'янські мови	1
48	Нанести на карту і вивчити монгольські та тунгусо-манчжурські мови	1
49	Нанести на карту і вивчити романські мови	1
50	Нанести на карту і вивчити іранські мови	1
51	Вивчити класифікацію приголосних	1
52	Вивчити класифікацію голосних	1
53	Пройти самоперевірку на тестах до теми	2
	Усього	60

Інформаційні ресурси для виконання самостійної роботи

1. Кійко Ю.Є. / Мельник Ю.Й. / Агапій А.П. Вступ до мовознавства: Практикум. Чернівці: ЧНУ, 2021. (рекомендовано Вченою радою ЧНУ)
2. Вступ до мовознавства: тести / Ю.Є. Кійко, Ю.Й. Мацкуляк, С.В. Кійко. Чернівці: ЧНУ, 2010. (Гриф МОН України)
3. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. Київ, 2013.

Технічне та програмне забезпечення

Очна форма: навчальна аудиторія з дошкою, підручник, практикум, комп'ютер, колонки, відеопроєктор, мережа Інтернет, Інтернет-сторінка дисципліни на платформі Moodle.

Дистанційна форма: комп'ютер, відеокамера, мікрофон, мережа Інтернет, відеозв'язок на платформі Zoom / Google Meet, Інтернет-сторінка дисципліни на платформі Moodle.

Політика курсу

Відповідає чинним нормативно-правовим документам України, стандартам вищої освіти, Етичному кодексу та Положенням щодо прав та обов'язків, правил поведінки, академічної доброчесності, доступу до навчання осіб з обмеженою мобільністю та ін. нормативно-правовим документам, затвердженим в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (див. <http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/scienc/02%20osvitniad/02>).

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна/письмова (тестування, презентація, реферат) відповідь студента. Форма підсумкового контролю іспит.

Засоби оцінювання: тести; усні відповіді; реферати/презентації/проекти.

Тематичний тест – макс. 10 балів

Усна відповідь / реферат / презентація / проект – макс. 5 балів

Критерії оцінювання видів робіт:

Модульний тест складаються з 30 питань, які оцінюються в 10 балів максимум, 1 бал за 3 правильні відповіді.

Усна відповідь / презентація / реферат оцінюється в макс. 5 балів за такими критеріями:

4,5-5 балів (А) – студент вичерпно висвітлює питання; чітко і конкретно висловлює головні моменти, наводить адекватні різноманітні приклади;

4-4,4 (В) – студент достатньо повно висвітлює питання; правильно виокремлює головні моменти, наводить необхідні приклади; проте відповідь має незначні неточності та помилки;

3,5-3,9 (С) – студент неповно висвітлює питання; не акцентує увагу на головних моментах, наводить недостатню кількість прикладів; відповідь має деякі як незначні, так і значні неточності та помилки;

3-3,4 (D) – студент частково і недостатньо висвітлює питання; не акцентує увагу на головних моментах, наводить недостатню кількість прикладів; відповідь має деякі значні неточності та помилки;

2,5-2,9 (E)– студент частково і недостатньо висвітлює питання; викладає недостатній для висвітлення теми обсяг теоретичних положень; не виокремлює головні думки; не наводить приклади; відповідь має велику кількість значних помилок.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає за поточні види контролю і 40 балів під час підсумкового виду контролю (екзамену).

Кількість балів за кожну тему виводиться із суми поточних видів контролю (за виступи на семінарських заняттях, виконання тестових завдань). Кількість балів за модуль дорівнює сумі балів, отриманих за теми даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 балів; за 2 модуль – 30 балів. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі – під час проведення іспиту з дисципліни. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати у ході проведення підсумкового контролю становить 40 балів – 10 балів за підсумковий тест і 30 балів за три питання екзаменаційного білету. Відповіді на питання в кожному з екзаменаційних білетів передбачають демонстрацію теоретично-практичних знань студента з дисципліни. Оцінювання відповідей на ці питання здійснюється за спільними критеріями.

Критерії та параметри оцінювання відповідей на питання:

10-9 балів – студент вичерпно висвітлює теоретичне питання; чітко і конкретно висловлює головні моменти, наводить адекватні різноманітні приклади; вживає адекватні лексико-граматичні структури; логічно обґрунтовано і структурно правильно будує відповідь;

8-7 – студент достатньо повно висвітлює теоретичне питання; правильно виокремлює головні моменти, наводить необхідні приклади; вживає коректні лексико-граматичні структури; логічно і структурно правильно будує відповідь; проте відповідь має незначні неточності та помилки;

6-5 – студент неповно висвітлює теоретичне питання; не акцентує увагу на головних моментах, наводить недостатню кількість прикладів; вживає дещо некоректні лексико-граматичні структури; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має деякі як незначні, так і значні неточності та помилки;

4-3 – студент частково і недостатньо висвітлює теоретичне питання; не акцентує увагу на головних моментах, наводить недостатню кількість прикладів; вживає некоректні лексико-граматичні структури; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має деякі значні неточності та помилки;

2-1 – студент частково і недостатньо висвітлює теоретичне питання; викладає недостатній для висвітлення теми обсяг теоретичних положень; не виокремлює головні думки; не наводить приклади; використовує прості, часто некоректні лексико-граматичні структури; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має велику кількість значних помилок.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне опитування та самостійна робота				Іспит	Сума
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль № 2			
T1	T2	T3	T4	40 (10 – тест і 30 усна відповідь)	100
15 (10 – тематичний тест і 5 усна відповідь)	15 (10 – тематичний тест і 5 усна відповідь)	15 (10 – тематичний тест і 5 усна відповідь)	15 (10 – тематичний тест і 5 усна відповідь)		
30		30			

5. Рекомендована література

Базова:

Кійко Ю.Є. / Мельник Ю.Й. / Агапій А.П. Вступ до мовознавства: Практикум. Чернівці: ЧНУ, 2021. (рекомендовано Вченою радою ЧНУ)

Вступ до мовознавства: тести / Ю.Є. Кійко, Ю.Й. Мацкуляк, С.В. Кійко. Чернівці: ЧНУ, 2010. (Гриф МОН України)

Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. Київ, 2013.

Додаткова

Бондаренко І., Комарницька Т. Актуальні напрями і проблеми сучасної лінгвістики. К.: Вид. дім Дмитра Бураго, 2014.

Енциклопедичний словник класичних мов / Л. Л. Звонська, Н. В. Корольова, О. В. Лазер-Паньків та ін.; За ред. Л. Л. Звонської. 2-ге вид. випр. і допов. К.: ВПЦ "Київський університет", 2017.

Історія українського мовознавства / Оксана Ніка. Київ: Освіта України (Маслаков Р. О.), 2017.

Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. Київ, 2006.

Корольов І.Р., Письменна Ю.О. Вступ до мовознавства. Практикум: навч. посіб. Київ: Київський університет, 2018.

Кійко Ю.Є. Фрактальне моделювання інформаційної структури медіатекстів. Чернівці: Технодрук, 2018.

Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2010.

Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Черкаси, 2017.

Сербіна Т.Г., Чеберяк А.М. Вступ до мовознавства: навч. посіб. Рівне: О. Зень, 2018.

Цікаве мовознавство / К. А. Булаховський. 2-е вид., переробл. і розшир. Львів: Апріорі, 2019.

Malmberg B. Readings in Modern Linguistics: An Anthology. Berlin/Boston: de Gruyter, 2019.

Dabrowska E., Dagmar D. Cognitive Linguistics - Key Topics. Berlin: de Gruyter, 2019.

Kortmann B. English Linguistics: Essentials. Stuttgart: Metzler, 2020.

6. Інформаційні ресурси

1. <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2023>

2. Голянич М.І., Стефурак Р.І., Бабій І.О. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія